

Razvoj in perspektive slovenske medicinske terminologije in leksikografije - zgodovinska vloga Zdravniškega vestnika

Development and perspectives of Slovenian medical terminology and lexicography - the historical role of Zdravniški vestnik

Dušan Sket

Uredništvo Slovenskega medicinskega slovarja, Medicinska fakulteta, Vrazov trg 2, Ljubljana

Citirajte kot/Cite as:
Zdrav Vestn 2011;
80: 142–7

Prispelo: 6. sept. 2010,
Sprejeto: 6 dec. 2010

Izvleček

Izhodišča: Namen članka je zgodovinski prikaz razvoja slovenske medicinske terminologije. Poseben poudarek je na prikazu vloge, ki jo ima pri tem razvoju Zdravniški vestnik. Nakazan je pogled v bodočnost slovenske medicinske terminologije.

Metode: Pregledali smo zgodovinsko in na medicinsko terminologijo nanašajočo se literaturo.

Pregled: Slovenska medicinska beseda je bila najprej zapisana na področju porodništva v učbenikih za babice konec 18. stoletja. Ostale medicinske stroke v 19. stoletju niso razvijale slovenske terminologije, ker v Avstro-Ogrski ni bilo slovenske univerze. Opisani so načini publiciranja slovenskih medicinskih tekstov v 19. stoletju in prebujenje strokovnega pisanja v začetku 20. stoletja z objavljanjem v Liječniškem vjesniku. Prelom v razvoju slovenske medicinske besede nastopi z ustanovitvijo nepopolne Medicinske fakultete v Ljubljani (1919) in Zdravniškega vestnika (1929). Tik pred napadom sil Osi na Jugoslavijo izide Klinični besednjak Mirka Črničiča (1941). Po osvoboditvi, na podlagi predvojnega razvoja terminologije, za katerega je zaslužen zlasti Zdravniški vestnik, nastopi po ustanovitvi kompletne Medicinske fakultete, v Ljubljani modernizacija slovenske medicinske terminologije z velikim prispevkom Zdravniškega vestnika. Poveča se število medicinskih revij, učbenikov in slovarjev, na prehodu v novo tisočletje pa izide obsežen Slovenski medicinski slovar, ki je do se-

daj največji dosežek medicinske leksikografije na Slovenskem.

Zaključek: Zdravniški vestnik je odigral zgodovinsko vlogo v razvoju sodobnega slovenskega medicinskega jezika. Ob silovitem razmahu medicinske publicistike pa prepušča svojo vlogo na področju terminologije Slovenskemu medicinskemu slovarju, ki naj bi ga v bodočnosti dograjevali in razvijali ob sodelovanju kateder in inštitutov obeh Medicinskih fakultet. Preko spleta naj bi bil tudi dostopen slovenski javnosti doma in na tujem.

Abstract

Background: The aim of the article was to review the development of Slovenian medical terminology and lexicography.

Methods: Study of historical and terminological sources, with special emphasis on the 20th century.

Results: Parallely with the beginnings of national emancipation of the Slovenian nation, Slovenian medical language was collected from popular sources and the formation of Slovenian medical terms started in the 19th century. In the 20th century a majority of the Slovenian nation was integrated in the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes with its national University established in 1919, and with cultural autonomy. The Medical Faculty and the Slovenian Medical Journal (Zdravniški vestnik) represented the basis for the development of Slovenian medical terminol-

ogy. The first Clinical Dictionary was published in 1941 by the Consortium of the Slovenian Medical Journal. After liberation, the complete Medical Faculty was established and encouraged the publications of new medical textbooks while the Slovenian Medical Journal supported the development of modern Slovenian medical terminology. New editions of Medical dictionaries followed, and, on the break of the 21th century an entirely new Slovenian Medical Dictionary

with over 60,000 terms was published (two editions) and has recently become available on the Internet.

Conclusions: Slovenian medicine has made important steps in the development of modern Slovenian medical language. The current state of the art enables Slovenian physicians and biomedical professionals to follow the progress of global medicine and to create adequate Slovenian expressions in all medical disciplines.

Uvod

Leta 1753 je bila ustanovljena prva medicinska šola na slovenskih tleh, babiška šola v Ljubljani z nemškimi učnimi jeziki, kjer si je za slovenski jezik prizadeval Anton Makovic¹ (1750–1802). Ta je iz nemščine (avtor R.J. Steidel) prevedel, priredil in leta 1782 izdal prvi slovenski učbenik/priročnik za babice z naslovom »Prashanja inu odgovori zhes Vshegarstvu«. To leto bi lahko pomenilo začetek slovenske medicinske terminologije. Leta 1788 je tudi po Steidlu priredil in izdal »Vshegarske bukve sa babize na deshe-li«. Istega leta je izdal učbenik za babice tudi Matija Majar (Povuzhenje sa Babize. Vuzhenik tiga vshegarstva v Lublani). Na babiški šoli je učil tudi Čeh Jan Matošek. Njegov učbenik za babice je z naslovom »Babishtvo ali Porodnizharski Vuk sa Babize« prevedel Valentin Vodnik leta 1818.^{2,3}

19. stoletje

Mediko-kirurški učni zavod, ustanovljen leta 1782, je bil na ravni srednje medicinske šole z nemškimi učnimi jeziki. V Ilirskih provincah je bila leta 1810 ustanovljena École centrale, ki je izvajala tudi medicinski in kirurški študij, vendar ne v slovenskem jeziku. Učitelji Mediko-kirurškega učnega zavoda so bili povišani v fakultetne učitelje. Ilirske province kot politična tvorba so trajale do leta 1813, prvi diplomanti, po njihovih primkih sodeč Kranjci, bi zaključili študij leta 1815. Po letu 1913 je Mediko-kirurški učni zavod z nemškimi učnimi jeziki deloval do leta 1848 (ni izključeno, da niso uporabljali tudi slovenskega jezika). Po njegovi ukinitvi so ostale na Kranjskem med zdravstvenimi

šolami samo babiške šole (Ljubljana, Celovec, Trst). Za babice je izšel leta 1860 učbenik »Porodoslovje za babice« Alojzija Valente, ki sta ga iz nemščine prevedla J. Bleiweiss in F. Malavašič. Drugih medicinskih šol, razen babiških, do razpada Avstro-Ogrske ni bilo. Zdravniki slovenskega rodu so se izsolali v na univerzah na Dunaju, v Pragi, Gradcu in Padovi.^{4,5,6}

Kako se je ohranjala in razvijala slovenska medicinska terminologija v tako neugodnih razmerah? Naj naštejemo nekaj pomembnih dejavnikov.

Kmetijske in rokodelske novice pod uredništvom zdravnika in živinozdravnika ter politika J. Bleiweisa, pa tudi druge slovenske revije in časniki so med drugim prinašale tudi novice s področja medicine. Tudi v njih se je oblikovalo zdravstveno izrazje. Izšlo je tudi nekaj slovenskih knjig z zdravstveno vsebino (npr. Karel Robida: Zdravo telo narbolše blago ali navuk zdravje ohraniti, 1845; isti avtor: Domači zdravnik v navadnih boleznih človeka, 1854; Matija Prelog: Makrobiotika /po Hufelandu/, 1864; Maks Samec: Vpliv vpijanljivih pijač na posamezni človeški organizem in na človeško društvo občine, 1880; Jakob Žnidaršič: Oko in vid, 1880; Erjavec Fran (prevod in priredba avtorja Woldřicha): Somatologija, 1881 pa še nekaj drugih).³ V Letopisih Slovenske Matice sta objavljala medicinske spise Maks Samec in Franc Göstl.³

Leta 1861 so ustanovili Zdravniško bralno društvo, iz katerega je leta 1863 nastalo Društvo zdravnikov na Kranjskem. V njem so bili zdravniki nemškega in slovenskega jezika. Strokovna predavanja v društvu so bila v nemškem in tudi v slovenskem jeziku,⁷ vendar je zadnji prevladal šele na prelo-

mu stoletja. Kranjski zdravniki pa niso imeli svojega glasila.⁸

20. stoletje do leta 1945

Leta 1909 sta se kranjsko in hrvaško zdravniško društvo dogovorila, da bodo slovenski zdravniki v slovenskem jeziku objavljali v Liječniškem vjesniku, glasilu Zbora liječnika kraljevine Hrvatske i Slavonije, ki je začelo izhajati že leta 1877. Nekatere številke so bile v celoti slovenske s slovenskim urednikom. V tej reviji je izšlo v okoli 150 slovenskih prispevkov.⁸ Leta 1908 je dal v Društvu zdravnikov na Kranjskem Janez Plečnik (Slika 1) v Odseku za terminologijo pobudo za pripravljane in zbiranje slovenske medicinske terminologije, zdravniki pa so svoje predloge za slovenjenje medicinskih izrazov vpisovali v posebno knjigo na sedežu društva.⁸

V Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev je bil Zakon o popolni Univerzi v Ljubljani sprejet julija 1919. Pobudniki za ustanovitev Medicinske fakultete so bili člani Slovenskega zdravniškega društva. Vendar so Medicinski fakulteti dodelili le prva dva letnika. Pouk je se začel novembra 1919.⁹ Predavanja so seveda bila v slovenščini, vendar pa še ni bilo domačih učbenikov. V naslednjem desetletju so učitelji bodisi prevedli bodisi napisali nekaj učbenikov za prva dva letnika.¹⁰

Kaj je bila podlaga za medicinsko terminologijo v prvih desetletjih 20. stoletja? Terminolog Mirko Černič¹¹ navaja Pleteršnikov Slovensko-nemški slovar iz leta 1895 (Pleteršnik je črpal iz ljudskega jezika, ohranjene so rokopisne ljudskomedicinske bukve^{12,13}). Poleg tega Černič¹¹ navaja še Somatologijo Frana Erjavca (prevod, avtor Woldřich) iz leta 1888 ter tri poskuse sistematične medicinske terminologije: Homan A. Sodno zdravniška terminologija, Ljubljana, 1904; Ješe L. Nekaj slovenske terminologije iz okulistike, Liječnički vijesnik, 1920; Černič, M. Iz kirurške terminologije, Ljubljana, 1921. V tridesetih letih sta izšla še dva učbenika Medicinske fakultete, ki sta zelo obogatila terminologijo morfološkega področja: Plečnik J. (prevod) Kratek repetitorij anatomije, 1924–1925 (469 strani, kar ni tako malo)¹⁴ in Šerko A. Živčevje človeka, 1924–1925.^{15,16}

Omeniti moramo tudi priročnik za Sokole avtorja Alije Koširja: Človeško telo, njega ustroj in delovanje, 1927.¹⁷ Leta 1937 je Medicinska fakulteta izdala še en učbenik: Klinc L. Praktikum iz anorganske, organske in medicinske kemije.¹⁸

Prelomnica v razvoju slovenskega medicinskega jezika je začetek izhajanja Zdravniškega vestnika (ZV) leta 1929. Zakaj je začetek izhajanja tega glasila prelomnica? Slovenski zdravniki so z njim dobili svoje glasilo, niso več gostovali v Liječniškem vjesniku, pa tudi kakšen hrvaški zdravnik je poslej lahko objavil svoj članek tudi v Zdravniškem vestniku.¹⁹ ZV je ob svojem rojstvu napisal v program dve osnovni točki: borba za popolno medicinsko fakulteto in ustvarjanje enotne slovenske medicinske terminologije.

Pri pregledu Bibliografije Zdravstvenega vestnika (za leta 1929–1976)¹⁹ lahko ugotovimo, da so kljub okrnjeni Medicinski fakulteti v ZV takoj začeli objavljati klinični, praktični in fakultetni zdravniki. Vestnik je postal torišče razvijanja terminologije. Vrsta avtorjev, ki so se zanimali za slovensko medicinsko terminologijo (ta je bil v tistem času močno podprt z narodno zavestjo), si je s svojimi prispevki prizadevala, da se terminologija razvija po temeljitem razpravljanju na dogovorjenih načelih. V desetletnem prizadevanju so našli načela, kaj starega ostane, kaj je potrebno izločiti in kaj novega sprejeti v strokovni jezik. Pri tem so opustili tudi nekatere izraze, ki jih je J. Plečnik izbral iz slovenskih narečij. Pri prizadevanju za sodoben medicinski jezik se je zlasti odlikoval Mirko Černič (Slika 2), ki je v ZV urejal rubriko »Vejaljšče za naše strokovno besedje in izrazje«. Omeniti je treba, da je bil Černič, ki je bil klinično usmerjen, oster kritik nekaterih izrazov iz Plečnikove in Koširjeve anatomske terminologije. Plečnik sicer ni objavljali v ZV in se ni udeleževal jezikovnih razprav, pač pa je v reviji Mladika objavil veliko poljudnega gradiva (v letih 1927–1934). Po razpravljanju, ki ga je v ZV vodil Černič, se nekateri izrazi, ki sta jih uvedla v svojih učbenikih Janez Plečnik in Alija Košir, niso obdržali. Tako npr. danes ne poznamo več lobanjskega mozga (veliki možgani), možganc (mali možgani), veznega sedeža (po-

daljšani hrbtni mozeg), predsapnice (ščitnica), žolčnega črevesa (duodenum), ložesne (maternica), tokave (nožnica), ritnice (za trtico) in še marsičesa drugega.²⁰ O ozkem/tankem in širokem/debelem črevesu pa se ravnsamo še danes (Glej ISIS 2009, junij s. 86, julij s. 50, november s. 26, ISIS 2010, februar s. 119). Seveda te opustitve v ničemer ne zmanjšujejo pomena terminološkega dela Plečnika in Koširja, ki sta morala sama orati ledino še pred ustanovitvijo ZV, v prvem desetletju Medicinske fakultete.

Černiča je podpiral vplivni slavist Fran Ramovš. Skupaj sta izoblikovala načela tvorbe strokovnih slovarjev, o čemer je Černič v ZV zapisal tole: «Le kdor je stroke vešč, le kdor ima s stroko vsak dan opravka, zgolj ta in nihče drugi more ustvariti strokovno besedje in izrazje. Zaradi tega sem prepričan, da slovenski zdravniki ne bodo imeli svoje strokovne besede nikdar, če si je ne bomo vzgojili sami in če hočemo, da bo ta beseda res strokovna in živa, ne pa papirnata, že pri rojstvu starikava ali celo mrtvorojena.»²¹

Leta 1941 je pred izbruhom vojne izšel Klinični besednjak Mirka Černiča, slovar pa je založil Konzorcij Zdravniškega vestnika.¹¹ Avtor je v uvodu k besednjaku napisal: »Pri sestavljanju Kliničnega besednjaka sem jemal iz raznih slovenskih knjig in sestavkov, kar se mi je zdelo dobro in prav, največ pa iz Zdravniškega vestnika«. To je bilo za glasilo veliko priznanje. Poleg besednjaka pa je v knjižici tudi poglavje »O rabi mednarodnih strokovnih označb«. To je izredno pomembno poglavje, ki je postalo podlaga za pretvarjanje latinskih izrazov v slovenje-ne latinske izraze. Večina teh načel velja še danes. Tako so lahko iz medicinskega jezika izginili izrazi, ki jih še najdemo v prvih letnikih ZV, npr. pankreatitida, hidrocefal, apendicit, shicofrenija, sifilida, peritonit, nefrita, perigastrita in podobni.

20. stoletje od osvoboditve do konca tisočletja

Po koncu 2. svetovne vojne je Medicinska fakulteta v Ljubljani postala popolna v 10 semestri. Število objav v ZV je naraščalo, saj so sodelavci MF, učitelji, asistenti iz klinik in predkliničnih inštitutov v ZV videli

tudi svojo revijo. Pri pregledu števil ZV iz tistih časov in pri pregledu novih slovenskih medicinskih učbenikov lahko opazimo, da se je v desetletju po osvoboditvi medicinski jezik začel približevati jeziku, kot ga imamo danes. Tudi takrat je imel pomembno vlogo pri razvoju terminologije ZV s svojimi uredniki, recenzenti in lektorji. V letih po osvoboditvi so o medicinski terminologiji v ZV objavljali Mirko Černič, Franc Hribar, Alija Košir in Franjo Smerdu.¹⁹

A vrnimo se še nekoliko nazaj. Černič je svoj Klinični besednjak kritično dopolnjeval.²² Kot strokovnjak za medicinsko terminologijo je bil imenovan za honorarnega predavatelja na MF. Leta 1946 je imel nastopno predavanje z naslovom: »Dosedanje in bodoče smernice v izgrajevanju slovenske zdravstvene besede«. ²⁰ Po podatkih iz Seznamov predavanj na Univerzi v Ljubljani je imel v šolskem letu 1974/48 po dve tedenski uri v obeh semestrih za vse letnike, verjetno neobvezno. Naslov predmeta je bil: Izgrajevanje slovenske zdravstvene besede. V kasnejših letih se njegov predmet ne pojavlja več. Černičev slovar pa je razširjen izšel še dvakrat, vendar posthumno (umrl je leta 1956), prvič leta 1957,²³ drugič pa leta 1987.²⁴

Na Medicinski fakulteti so po osvoboditvi začeli izhajati slovenski medicinski učbeniki. S tem in s popolnim fakultetnim poukom je skrb za strokovno besedo prevzela Medicinska fakulteta v Ljubljani. Leta 1966 je Alija Košir napisal terminološki učbenik »Nomina anatomica po naše«. ²⁵ Večina kateder in inštitutov MF pa je do danes izdala učbenike ali pomožna učna gradiva.¹⁰ Na področju medicinske terminologije je bil pomemben tudi 15. memorialni sestanek profesorja Janeza Plečnika (1984), ki je bil namenjen razpravljanju o slovenski medicinski besedi.²⁶ Medicinske stroke, zastopane v medicinskem študiju, že več desetletij same ustvarjajo in odgovarjajo za svojo slovensko terminologijo. Odgovornost za razvoj medicinske besede v zadnjih letih prevzema tudi Medicinska fakulteta Univerze v Mariboru.

Poleg Černičevih slovarjev naj omenim še Medicinski terminološki slovar R. Del Cotta (pretežno latinsko-slovenski medicinski slovar, ki je izšel 7-krat, prvič leta 1961,

zadnjič pa leta 1990).²⁷ Specializirane slovarje svojih strok so izdali mikrobiologi,^{28,29} imunologi,³⁰ psihiatri³¹ in medicinske sestre.³² Proti koncu stoletja sta izšli tudi dve izdaji Pravopisa medicinskih izrazov.^{33,34}

Začetek novega tisočletja

Leta 2002 je pod vodstvom glavnega urednika Miroslava Kališnika (Slika 3) izšel Slovenski medicinski slovar³⁵ (64.000 izrazov, izšel tudi na zgoščenki), ponovno leta 2007³⁶ (67.000 izrazov). Ta slovar je nastal kot skupinsko delo več kot 100 sodelavcev Medicinske fakultete v Ljubljani ob sodelovanju Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. S tem slovarjem, ki je tudi na spletu,³⁷ smo se postavili ob bok večjim narodom z bogatejšo medicinsko tradicijo.

Zaključek in programske smernice

Kakšna vloga ostaja za ZV danes in v bodoče? ZV ima nespremenjeno poslanstvo, predvsem kar se tiče slovenske medicinske besede, ki jo objavlja. ZV je sicer spremenil uredniško politiko, tako da se raziskovalni članki objavljajo le v angleškem jeziku, ostale objave pa ostajajo v slovenskem jeziku. Kakovost jezika v ZV zagotavljajo pisci, uredniki, recenzenti in lektorji za slovenski jezik. Seveda imamo danes poleg ZV še druge medicinske revije, naj omenim samo Medicinske razglede, ki so prav tako pomembne za pravilno uporabo strokovne medicinske besede. Ker pa je medicinska publicistika v slovenskem jeziku (vključno s prevodi iz tujih jezikov) zavzela tako velik obseg, se terminološko poslanstvo ZV vendarle spreminja. Ni več ključno mesto objavljanja, kot je bil v prvih desetletjih svojega obstoja. ZV bi lahko bilo še vedno glasilo, v katerem bi izmenjavali mnenja in poglede. Zgled bi bilo lahko Črničevo »Vejališče za naše strokovno besedje in izrazje« iz let 1937–1941.

Večkrat se pripeti, da na prvi pogled slovensko lepo tekoči tekst v sebi skriva napačno uporabo ali pisanje strokovnih izrazov. Lektoriranje slovenskih medicinskih tekstov bi poleg lektorja za slovenski jezik

marsikdaj zahtevalo tudi lektorja za strokovno terminologijo. Poleg tega v ZV (pa tudi v drugih revijah) ne najdemo kritične obdelave slovenskih medicinskih publikacij, ki jih je vedno več. Objavljeni so le prikazi, ki imajo informativni značaj, ni pa kritičnih, tudi glede strokovnega jezika ne. Pisci tudi premalo upoštevajo kritične pripombe glede medicinskega pisanja, ki se včasih vendarle pojavljajo v ZV.

Zdravniški vestnik je v razvoju slovenske medicinske terminologije odigral zgodovinsko vlogo. Današnje stanje glede medicinske terminologije pa presega zmogljivosti in vpliv ZV. Svetovna medicina vsakodnevno prinaša nove in nove izraze. Mesto za njihovo slovenjenje so katedre in inštituti obeh medicinskih fakultet. Te bi morale svoje pretehtane predloge posredovati gremijem svojih strok in tako sprejete izraze uredništvu Slovenskega medicinskega slovarja. Uredništvo bi poskrbelo, da se izraz z razlago uvrsti v slovar na spletu. Slovenski medicinski jezik je dozorel, vendar zrel sad lahko začne gniti. Potrebna je pozornost vseh, piscev, urednikov, recenzentov, lektorjev ter leksikografov, da bomo ohranili in razvijali visoko raven slovenskega medicinskega strokovnega jezika in pisanja.

Literatura

1. Makoviz A. Prashanja inu odgovori zhes vshegarstvu. V Lublani: Michael Promberger; 1782 (cit. Smerdu F.)
2. Jesenšek M. Jezik v prvem slovenskem priročniku za babice. In: Prvi Pintarjevi dnevi. Ljubljana: Inštitut za zgodovino medicine Medicinske fakultete; 1955. p. 219–30.
3. Smerdu F. Zdravstvene publikacije pri Slovenski matici. In: Poslanstvo slovenskega zdravnika: zbornik razprav in člankov. Ljubljana: Slovenska matica; 1965. p. 284–93.
4. Valenta A. Porodoslovje za babice (iz nemščine prevedla J. Bleiweiss in F. Malavašič). Ljubljana: Jožef Blasnik, 1860.
5. Borisov P. Zgodovina medicine. Ljubljana: Cankarjeva založba; 1985. p. 312–5.
6. Borisov P. Od ranocelnštva do začetkov znanstvene kirurgije na Slovenskem. Ljubljana: SAZU; 1977. p. 208–19.
7. Logar I. Medicinski pisatelji in pomembni zdravstveni delavci v drugi polovici 19. stoletja. Zdrav Vestn 1958; 27:470–6.
8. Zupanič Slavec Z. Iz rok v roke, iz roda v rod. Slovensko zdravniško društvo in njegovi predsedniki. Ljubljana: Medicinska fakulteta, Inštitut za zgodovino medicine; 2001. p. 52.

9. Zupanič Slavec Z. Kratak pregled razvoja medicine na slovenskih tleh do leta 1945. In: Medicinska fakulteta v Ljubljani. Ob 80-letnici ustanovitve. Ljubljana: Medicinska fakulteta; 1999. p. 14–29.
10. Zupanič Slavec Z, Rožič A, Arhar M. Bibliografija učnega gradiva na Medicinski fakulteti (1919–2002). Ljubljana: Medicinska fakulteta in Medicinski Razgledi; 2003.
11. Černič M. Klinični besednjak. Ljubljana: Konzorcij Zdravniškega vestnika; 1941.
12. Dolenc M. Rokopisne bukve naših ljudskih zdravnikov. Zdrav Vestn 1974; 43: 516.
13. Dolenc M. Katere rokopisne ljudskomedicinske bukve na Slovenskem utegnejo biti najstarejše. Zdrav Vestn 1975; 44: 251–4.
14. Plečnik J. (prevajalec) Kratak repetitorij anatomije: vademekum za kolegije in riogoroze (6 zvezkov). Ljubljana: Zvezna tiskarna; 1924–1925.
15. Šerko A. Živčevje človeka za zdravnike in medicince. Knj. 1, Anatomija. Ljubljana: Zvezna tiskarna; 1924.
16. Šerko A. Živčevje človeka za zdravnike in medicince. Knj. 2, Fiziologija. Ljubljana: Zvezna tiskarna; 1925.
17. Košir A. Človeško telo. Njega ustroj in delovanje. Ljubljana: Jugoslovanski sokolski savez; 1927.
18. Klinc L. Praktikum iz anorganske, organske in medicinske kemije. Ljubljana: Univerza Kralja Aleksandra I; 1936.
19. Bibliografija Zdravstvenega vestnika 1929–1976. Zdrav Vestn 1980; 49 Supl 1.
20. Černič M. Slovenska zdravstvena beseda. Ljubljana: Slovenski knjižni zavod; 1947. p. 117–35.
21. Černič M. Vejališče za naše strokovno besedje in izrazje. Zdrav Vestn 1939; 11: 64–5.
22. Černič M. Popravki in dopolnitve h »Klibesu«. Zdrav Vestn 1946; 15: 300–5.
23. Černič M, Kogoj F. Slovenski zdravstveni besednjak. Ljubljana: Državna založba Slovenije; 1957.
24. Černič M, Držečnik J, Pertl E, Smerdu F. Slovenski zdravstveni besednjak. 2., predelana in obnovljena izd. Maribor: Obzorja; 1987.
25. Košir A. Nomina anatomica po naše. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Medicinska fakulteta; 1966.
26. Kersnik J, Lindič J, ur. Slovenska medicinska beseda. In: XV. memorialni sestanek profesorja Janeza Plečnika. V Ljubljani : OO ZSMS Medicinske fakultete; 1984. 3 zv. (Medicinski razgledi; letn. 23, supl. 8)
27. Del Cott R. Medicinski terminološki slovar. Ljubljana: Državna založba Slovenije; 1990.
28. Likar M. Mikrobiološki vodnik. Ljubljana: Medicinska fakulteta v Ljubljani; 1985.
29. Banič S, ur. Mikrobiološki slovar. Ljubljana: Slovensko mikrobiološko društvo; 1994.
30. Vozelj M. Imunologija, enciklopedijski priročnik. Ljubljana: Državna založba Slovenije; 1996.
31. Milčinski L. Psihiatrično izrazje. Ljubljana: SAZU in Psihiatrična klinika; 1993.
32. Mali leksikon terminoloških izrazov v zdravstveni negi. Ljubljana: Zbornica zdravstvene nege–Zveza društev medicinskih sester in tehnikov Slovenije; 1999.
33. Kališnik M, ur. Pravopis medicinskih izrazov. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Medicinska fakulteta; 1996.
34. Kališnik M, ur. Pravopis medicinskih izrazov. 2., popravljena in dopolnjena izd. Ljubljana: Medicinska fakulteta; 1997.
35. Kališnik M, Jezeršek P, Klun B, Sket D, Tavzes C, Husu B, et al., ur. Slovenski medicinski slovar. Ljubljana: Medicinska fakulteta Univerze v Ljubljani; 2002.
36. Kališnik M, Klun B, Sket D, ur. Slovenski medicinski slovar. Tretja razširjena izdaja, Ljubljana: Medicinska fakulteta Univerze v Ljubljani; 2007.
37. Slovenski medicinski e-slovar. Dosegljivo na: <http://www.lek.si/medicinski-slovar/>